

भूमिरङ्गनसङ्काशा धारा चास्य सिता भवेत् ।
 अङ्गनाख्यमिदं प्रायः सर्वदैवोपलभ्यते ॥”
 लौहप्रदीपेऽपि ।
 “धारा शुभ्ना भवेद्यस्य भूमिः कञ्चलसन्निभा ।
 कृष्णरङ्गिष्ठितं वापि विद्यात् कञ्चलवचकम् ॥२७॥
 मधुवर्णसमा भूमिरङ्गं वा मधुविन्दवत् ।
 वीद्राख्यमिति जानीयात् जयलक्ष्मीयशःप्रदम् ॥”
 शार्ङ्गधरेऽपि ।
 “निम्नकचो भवेद्यत्र रात्रिन्दिर्ववलेपितः ।
 मधुरो मधुवर्णः स खड्गो देववक्त्रः ॥
 विशेषाच्च रन्थन्ति सततं मच्चिकादयः ॥२८॥
 आसीमकोणिका यस्य क्षुद्राङ्गं कुण्डलोकृतम् ॥
 क्षुद्रवचकनामानं प्राह नागार्जुनो मुनिः ।
 इदं कुण्डलवचच प्राह लौहार्णवे मुनिः ॥
 अस्य चतेषु बलवान् दाहः समवलोकितः ॥२९॥
 यदङ्गं मच्चिकाकारं भूमिश्चैव सितासिता ॥
 स्नेहः शुभ्यति चैवात्र मच्चिकाङ्गं तमादिशेत् ॥३०॥
 अङ्गं यदा तुषाकारं या च भूमिः सितासिता ॥
 तुषवचमिदं स्यात् प्राह नागार्जुनो मुनिः ॥३१॥
 अङ्गं यवफलाकारं भूमिः कृष्णा सिता तथा ॥
 यवाङ्गमिति तं विद्यात्तुषार्णं कण्डसम्भवः ।
 एष खड्गगोधमस्याच्यो यदीच्छेद्भूतिमात्मनः ॥३२॥
 अङ्गं व्रीहिप्रस्थनाभं भूमिर्धूम्रा चतेऽतिरुक् ।
 तद्द्वीहिर्वचं जानीयाच्छर्णा भयवर्द्धनम् ॥३३॥
 अतसीफलसङ्काशमङ्गं भूमिः सितासिता ।
 अतसीवचमाहुस्तं तत्तते शिरसो रुचा ॥३४॥
 यदा सर्षपबीजाभमङ्गं भूमिः सितासिता ।
 खरधारः खरसर्षः सर्षपाङ्गः स दुर्लभः ॥३५॥
 सिंहाकारं भवेद्यस्य अङ्गं भूमिः सितासिता ।
 सिंहीवचनु तद्विद्यात्तत्तते प्रलपेन्नरः ॥
 एतद्वावनतोयेन कासरोगोपनाशनम् ॥३६॥
 अङ्गं तण्डुलसङ्काशं भूमिर्धूम्रा सितासिता ।
 तण्डुलाङ्गमिमं विद्याद्यशःश्रीवलवर्द्धनम् ।
 एतत्पुष्पं घितं तीर्थं तण्डुलोदकसन्निभम् ॥
 अस्य प्रभावात्सुतो भर्ता हि लभते श्रियम् ॥३७॥
 अङ्गश्चेन्नोत्तराकारं भूमिराघातनिःसृष्टा ॥
 खड्गगोधमिमं विद्यान्नोवचं नाम नामतः ॥३८॥
 स्यात्ता दीर्घाः शिराः कृष्णा भूमिश्चैव सिता-
 सिता ॥
 शिराङ्गमिति तं त्रयादेनं खड्गगोधमं बुधाः ॥३९॥
 शिवलिङ्गाकृतिसङ्काशा धारा चैव सिताधवा ॥
 शिवाङ्गमिति तं त्रयाच्छुपचनिष्ठद्वयम् ॥४०॥
 यदा यात्रनखाकारमङ्गं भूमिस्तु पिङ्गला ॥
 नखवचमिदं त्रयात्तत्तते श्वयुर्भवेत् ।
 एतदाभिमर्शस्यार्थात् प्रविशेत् स्वयमेव हि ॥४१॥
 ग्राहपुच्छोपमन्वङ्गं भूमिर्धूम्रा खराकृतिः ।
 ग्राहाङ्गमिति जानीयाच्छुपचोपनाशनम् ॥
 अस्य स्यार्थं नामात्रेण जीवन्मनस्या जहत्बन्धु ॥४२॥
 यदा मनुजनेत्राभमङ्गं भूमिः सितासिता ॥
 नेत्राङ्गमिति जानीयात् संश्रामे विजयप्रदम् ।
 एतद्वावनतोयेन ननमन्त्रोऽपि पश्यति ॥४३॥
 अङ्गं केशसमं यस्य भूमिर्धूम्रा सितासिता ।

केशाङ्गमिति जानीयात् केशदुःखभयापहम् ॥४४॥
 निरङ्गं स्थूलप्रकृतिसुपलाङ्गं विदुर्बुधाः ।
 एतद्वि प्रायशो लोके दृश्यते द्विजसत्तम ॥” ४५॥
 पद्मपुराणस्य ।
 “निरङ्गा निश्रिता धारा शायी वह्निं वमत्यपि ।
 द्रोणीवचमिदं ज्ञेयं पृथिव्यां नातिदुर्लभम् ॥४६॥
 अङ्गं काकपदाकारं भूमिराघातनिःसृष्टा ।
 एष खड्गगोधमस्याच्यो काकाङ्गो भूति-
 मन्मत्ता ॥४७॥
 यदा कपालमङ्गेषु दृश्यते सर्षतः खरम् ।
 एतद्वि दुःखचनकं कपालाङ्गं बुधस्यजेत् ॥४८॥
 तन्वीपत्रा वलाङ्गा या सुवर्णाङ्गासिपुत्रिका ।
 पत्रवचकमाहुस्तं आयुर्वेदविदो जनाः ॥”
 लौहार्णवेऽपि ।
 “सुपर्णसन्निभा भूमिरङ्गं कालं प्रतीयते ।
 तत् पत्रवचं काकस्य सुपर्णसुपजायते ॥४९॥
 तुवरीदलसङ्काशमङ्गं यस्मिन् प्रतीयते ।
 बुवरीवचमाहुस्तं तत्तते शिरसो भ्रमः ॥
 एष खड्गगोधमस्याच्यो यदीच्छेत्प्रीतिं निजम् ॥
 ५०॥
 विन्मीदलसमा भूमिरङ्गं विन्मीफलोपमम् ॥
 विन्मीवचनु तद्विद्यात्तत्तत्तं तित्तसुच्यते ।
 पित्तश्लेष्मविकाराणां प्रशमाय प्रयुज्यते ॥५१॥
 प्रियङ्गुसदृशन्वङ्गं भूमिश्च कपिलाकृतिः ।
 फलवचमिदं प्रोक्तं प्राण्ये धूमं वमत्यपि ॥५२॥
 अङ्गं सर्षपपुष्पाभं भूमिश्चैव सितासिता ।
 एतत् सर्षपवचं स्यात् प्राण्ये वह्निं वमत्यपि ॥
 अपि कुण्डलिकां याति एतदवन्नकोमलम् ।
 एतत्प्रसादात् क्षितिपः क्षुत्क्षां साधयते महीसु ॥
 ५३॥
 नीलीरससमा भूमिरङ्गं नीलीतरङ्गवत् ।
 नीलीवचमिदं दृष्टं प्राण्ये वह्निंश्रिखां वमेत् ॥
 एष खड्गवरो नृणामरिष्टभयनाशनः ॥५४॥
 रक्तास्त्रिसो महारेखा भूमिश्चैव सितासिता ॥
 रक्ताङ्गमिति जानीयाद्देरिपचविनाशनम् ।
 प्राण्येन यस्तु रक्तांवा नीलांवा वमते श्रिखाम् ॥
 रक्तस्यार्थं नामात्रेण स्वयमेव निहन्तति ।
 चतेऽस्य रक्तश्वयुस्तुषा दाहश्च जायते ॥५५॥
 अङ्गं वचादलसमं भूमिश्चैव सितासिता ।
 वचावचमिदं ज्ञेयं तत्तत्तदाहिषनाशनम् ॥
 एष खड्गवरो राज्ञा साधनीयः प्रयत्नतः ॥५६॥
 रसोनादुत्तमं ह्यङ्गं भूमिस्तस्य दलोपमा ॥
 रसोनावचं जानीयात् प्राण्ये वह्निं वमत्यपि ।
 अस्य घावनतोयेन आभवात्तविनाशनम् ॥५७॥
 निरङ्गा निर्मला भूमिर्धारा तीक्ष्णा खरः खरः ।
 सुमनावचमेतत् स्याद्भुवि नाबन्तदुर्लभम् ॥५८॥
 मञ्जिष्ठासदृशा दीर्घास्तन्त्रो रेखाः सुविस्तराः ।
 जिङ्गीवचमिदं नाम सर्वकामार्थसाधनम् ॥५९॥
 अङ्गं शमीपत्रसमं भूमिर्धूम्रा सितासिता ।
 शमीवचमिदं ज्ञेयं शनैश्चरसदावहम् ॥
 प्राण्ये वमते वह्निं सहेते वह्निपीडनम् ॥६०॥
 रोहितवक्त्रलसदृशमङ्गं भूमिः सितासितावापि ।

धूम्रा गभीरखरयुक्तं धारा तीक्ष्णा सिता
 भवेद्रेखा ॥
 रोहिताख्यमिदं वचं सर्षारिष्टविनाशनम् ।
 वह्निंस्यार्थमात्रेण किञ्चिद्विमिचिमायते ।
 इत्थं दुर्लभः खड्गो देवानामपि कथ्यते ॥६१॥
 शफरीवक्त्रलाकारमङ्गं भूमिः सितासिता ।
 शोष्ठीवचमिदं प्रोक्तं न्यस्तं तरति वारिणि ॥
 एष खड्गोत्तमो राज्ञा विपचकुलनाशकः ।
 कदाचिह्नभ्यते भाग्यैर्लभ्यते लभ्यते मही ॥६२॥
 अङ्गं मारिषपत्राभं भूमिः स्याद्विषमच्छविः ।
 इत्थं मारिषाङ्गः स्यात् पृथिव्यां नातिदुर्लभः ॥
 ६३॥
 भङ्गराजस्य पुष्पाभमङ्गं भूमिर्दलोपमा ।
 आघातं सहेते नैव एष खड्गगोधमो मतः ॥६४॥
 धारा तीक्ष्णा खराकारा भूमिरङ्गविवर्जिता ।
 आघातं सहेते घोरं प्राण्ये वह्निं वमत्यपि ।
 खराङ्गमिति जानीयात् पृथिव्यां नातिदुर्लभ-
 म् ॥६५॥
 निर्मला समला भूमिर्भवेच्चैव कदा कदा ।
 मन्दा तीव्रा भवेद्वारा तद्विद्वच्चस्य लक्षणम् ॥६६॥
 नीलाङ्गनसमा भूमिरङ्गं जलतरङ्गवत् ।
 मेवाङ्गमिति जानीयाच्छायी शीतं भवत्यपि ॥
 एष खड्गगोधमस्याच्यो यदीच्छेद्भूतिमात्मनः ।
 भर्तुः प्रतापं शमयेन्नविचिन्तं यथा घनः ॥६७॥
 मन्दा धारा भृशं गाढा भूमिरङ्गविवर्जिता ।
 पर्वताङ्गमिदं नाम सर्वदैवोपलभ्यते ॥६८॥
 अङ्गं गुग्गाफलसमं भूमिर्मानदलोपमा ।
 गुग्गावचमिदं पृष्टं तप्तं भवति घर्षणे ॥
 प्राण्ये सिन्दूरसङ्काशं रजो वमति चासकृत् ।
 एष खड्गवरो राज्ञा भाग्यादेवोपयुज्यते ॥
 अस्य प्रभावात्तन्नास्ति यत्र साधयते वृषः ॥६९॥
 अङ्गं तशुशराकारं भूमिश्चैव सितासिता ।
 धारा तीक्ष्णा वमति च प्राण्ये वह्निंसमाः
 श्रिखाः ।
 शरवचमिदं ज्ञेयं राज्ञा वाञ्छितसिंहये ॥७०॥
 दूर्वादलनिभा भूमिर्धारा तीक्ष्णा खरः खरः ।
 प्राण्येन वमते वह्निं दूर्वावचं सुदुर्लभम् ॥७१॥
 अङ्गं विखदनाकारं भूमिश्चैव सितासिता ।
 विखवचमिदं प्राण्ये नीलपीते वमेच्छेखे ॥
 एष खड्गवरोः प्रोक्तः शर्णा कुलनाशनः ॥७२॥
 महरदलसङ्काशा भूमिरङ्गं महरवत् ।
 महराङ्गमिदं प्राण्ये रजो वमति चावणम् ॥७३॥
 शोणपुष्पनिभा रेखा दीर्घा भूमिः सितेतरा ।
 शोण्याङ्गमिति जानीयात् खड्गं परमदुर्लभ-
 म् ॥७४॥
 शटीदलसमा भूमिरङ्गं तत्तुसुभोपसम् ।
 शटीवचमिदं प्राण्ये लभ्यते गुणवत्तरम् ॥७५॥
 माञ्जरीरोमसदृशमङ्गं भूमिः सितेतरा ।
 माञ्जरीराङ्गमिदं नामा रोगशोकभयापहम् ॥
 एष खड्गगोधमस्याच्यो यदीच्छेद्भूतिमात्मनः ॥
 ७६॥
 केतकीपत्रसदृशमङ्गं यस्मिन् प्रतीयते ।